

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XVI., číslo 5

10. 3. 2019 / neprodejné

Z OBSAHU	Mírnost – vlastnost charakterního člověka	05
	Procházejí společenské vědy spirálou čistek?	09
	Eurobábel	14

Mons. Jan Baxant uděluje popelec v litoměřické katedrále sv. Štěpána. Foto: Deník / Karel Pech

Začátek postní doby 2019

Svatopostní doba má hned několik významných výhod a příležitostí jak pro intimní osobní život křesťana, tak i pro veřejné viditelné projevení toho, že křesťany opravdu jsme, ne že bychom se za ně jen formálně vydávali. Vnitřní a téměř až mystické, i zjevné zřetelné svědectví vydávané o Kristu má jedno důležité spojující pouto: vědomé a statečné přilnutí ke kříži našeho Pána.

Duchovní literatura se Ježíšův kříž pokouší přiblížit poměrně pestrými přírovnáními, když např. pojednává o Ježíšově lůžku, o nepřehlédnutelném znamení spásy jako nezištné nabídky

pro každého hříšníka, o kazatelně s působivě vysloveným Kristovým testamentem apod. Křesťan ke Kristovu kříži nepochybně vzhlíží jako k ukazateli směru své životní cesty, které se neobejde bez hluboce niterného pochopení, dokonce souznění. Je to proto, že svůj vlastní kříž, který křesťan nese, má smysl jedině ve vztahu ke kříži Spasitelově.

Uchopení tohoto výsostně křesťanského tématu vyžaduje celoživotní meditaci, třeba i rozloženou do jednotlivých etap našeho života z víry, a proč ne, i do každoročně se opakujících postních období liturgického roku. Porozumět to-

tiž Kristovu kříži znamená i porozumět Kristovu svobodnému rozhodnutí kříž přijmout – kříž na Ježíše nehodili, on jej přijal! Stejně tak porozumět kříži svému mohu jedině tehdy, když i já jej svobodně přijmu. A to není vůbec jednoduché a snadné. Nelze to vykonat jen jedenkrát za život, ale opakovaně, znovu a znovu. Nebylo to snadné ani pro apoštoly a všechny ostatní následovníky a následovnice Krista v celé historii křesťanství. Bylo to však vždy smysluplné a pro ně šťastné řešení.

*Mons. Jan Baxant
biskup litoměřický*

JE PŘEDČASNÉ SE ŠKODOLIBĚ RADOVAT Z ODSOUZENÍ

Kardinál George Pell. Foto: nypost.com

76letý kardinál George Pell je dnes ve vězení, když byl odsouzen za to, že v roce 1996 pohlavně zneužil dva chlapce v sakristii katedrály svatého Patrika v Melbourne. Když ho převázeli ze soudní síně, venku stáli lidé, kteří na něj křičeli: „zrůdo... lidský červe... pedofile... ďáble... Kéž bys shnil v pekle!“

Nepřátelství vůči Pellovi se v médiích vyjadřovalo jemněji. Bylo tam méně ječení a více samolibých úsměšků, méně zlosti a více škodolibosti. A proč ne? Po dvaceti letech arcidábel sexuální represe byl vyhnán.

Jak napsal novinář David Marr, „postrach sexu“. Tento novinář byl hlavním pronásledovatelem Pella a teď se demaskoval jako zvrhlý pokrytec. Pell se usiloval obyvatele Austrálie přesvědčit, že sexuální zdrženlivost je možná, že homosexuální akty jsou špatné, že prvotní hřích existuje. Ale jeho plán posilovat citlivost na křesťanskou morálku v post-křesťanském období byl pokoren.

V jednom článku v *The Guardian* se Marr škodolibě těšil z toho, že rozsudek ukázal, že křesťanský pohled na celibát je zvrhlý a nemožný:

„Pell bojoval ještě za hlubší pravdu:

posvátná mise neumožňovala knězi mít žádný sex. Jaké ódy zpíval tento muž celé roky. Nemít sex je svaté. Nemít sex je obětovat se Kristu. Nemít sex dokazuje, že naši první láskou je Bůh a nikdo jiný. Nemít sex uvolňuje energii a ducha pro službu člověku. Bez sexu má člověk nerozdělené srdce. Bez sexu se každý kněz stává druhým Kristem a je volán k duchovnímu otcovství skrze svátosti.“

Podle Marra když Saddám Husajn katolické církve zboril její otřesná tvrďá dogmata celibátu pro kněze a diskreditoval zdrženlivost pro neženaté a nevdané, poslední překážka pro sexuální svobodu byla odstraněna.

Očekává se, že Australané vstoupí do světa, který bude přátelský k sexu a kde tradiční manželství a křesťanství jsou dvě vymírající instituce, manželství lidí stejného pohlaví se mají k světu, homosexualita je volba dalšího životního stylu, studenti vysokých škol se mohou stát transgender atd. Už žádné komandování katolickou církví, žádní svatouškovští a pokrytečtí biskupové, žádní pokrytečtí kněží, žádné zneužití dětí.

Nevěřím, že by se George Pell dopustil tohoto odporného činu, z kterého byl

obviněn. Doufám, že odvolací soud ho osvobodí. Ale uvažujme čistě teoreticky. Co by se stalo, kdyby byl uznán vinným? Dokazovalo by to pád křesťanské morálky? Ne. Ne víc jako by to bylo v případě odsouzení člena parlamentu za korupci, a to by mělo dokázat, že demokracii je třeba zrušit. Šťastný a spokojený život množství žen a mužů, kteří přijali výzvu čistoty je toho nejlepším důkazem.

Marr deformuje křesťanskou a obzvláště katolickou morálku. Možná to není jeho chyba – někteří kazatelé ohnivě káží o čistotě až dost. Ale křesťanské poselství je potvrzením lásky a ne represe.

Jak řekl papež František mladým před několika roky: „Láska je čistá. A vám všem mladým lidem v tomto požitkářském světě, v tomto světě, kde se cení jen obchod a požitky... vám říkám: buďte čistí, buďte čistí!“

Michael Cook
editor MercatorNet
(redakčně upraveno
a kráceno)

Nezákonná nebo nemorální rozkoš umožňuje rozkvět moderního otroctví

Foto: Pixabay

Lidé se stali mimoděk závislími na moderním otroctví, aby získali levné zboží a nedovolenou rozkoš, řekl kardinál Vincent Nichols. Kardinál a arcibiskup z Westminsteru varoval před návratem ekonomiky založené na otroctví a řekl, že otrokářství se znovu stává „jednou z nejnósnějších zločineckých aktivit na světě“.

Prohlásil, že ač se jedná o zlo svým rozsahem srovnatelné se zneužíváním dětí, běžní lidé si často ani neuvědomují, že jsou někdy „součástí řetězce nabídky a poptávky“, který způsobuje, že na světě asi čtyřicet milionů lidí – z nichž podle odhadů třetinu tvoří děti – žije v otroctví.

„Jeich osud pro nás nesmí být něčím vzdáleným,“ prohlásil kardinál 8. ledna při kázání v katedrále v Buenos Aires na svátek sv. Josefíny Bakhity, patronky obětí obchodu s lidmi.

„Musíme si uvědomit, že i my jsme součástí dynamiky života, která vede k jejich zotročení,“ řekl kardinál Nichols, předseda biskupské konference Anglie a Walesu.

„Tak či onak jsme součástí řetězce nabídky a poptávky, jehož důsledkem je zotročování,“ pokračoval.

„Chceme levnější zboží, nezákonnou nebo nemorální rozkoš, laciné služby pro naše tělo nebo pro naše auto,“ řekl. „Jsme součástí poptávky, kterou uspokojují novodobí otroci, součástí procesů, díky

nimž je toto otrokářství jednou z nejnósnějších zločineckých aktivit na světě.“

Kardinál navštívil Argentinu jako předseda organizace *Santa Marta*, celosvětové aliance katolických biskupů, vlivných osobností vymáhajících právo, řeholních společenství a nevládních organizací, které společně bojují proti modernímu otroctví a obchodování s lidmi. Byl členem britské delegace, jež se od 8. do 11. února účastnila místní konference organizace *Santa Marta*.

Kardinál Nichols v kázání řekl, že obchodování s lidmi je „ostudou pro lidstvo“ a že „hlas jeho obětí stejně jako obětí zneužívání dětí je hlasem, kterým k nám volá Ježíš“.

„Musíme se stále znovu a znovu učit, jak správně naslouchat tomuto volání, jak ho nechat vstoupit do našeho srdce,“ řekl a dodal, že tento úkol „není snadný, protože sami sebe neustále chráníme výmluvami a protichůdnými požadavky.“

Ale shromážděným věřícím připomněl, že každá oběť obchodování s lidmi je v podstatě vězněm, který byl zbaven nezávislosti, a ti, „kdo si myslí, že takového člověka vlastní“, s ním krutě zacházejí.

Konferenci pořádala argentinská biskupská konference ve spolupráci s radou latinskoamerických biskupů a účastnili se jí i zástupci argentinské federální policie.

Catholic News Service
catholicherald.co.uk

Víra a realita víry může mít v lidském chápání víc odlišností, než bychom si na první pohled představovali. Někdo si víru ztotožní s křesťanskou mentalitou, morálním chováním (ale jen navenek, bez vnitřního přesvědčení) a jiný považuje víru jen za nějaký možný názor; sice mnohdy šlechetný, ale vždycky jen osobní a tedy subjektivní, který dnes, žel, je velmi rozšířený i v mnohých katolických prostředích. Z rovnocennosti lidských osob pak ale vyplývá, že každý člověk má právo (a nesmí se mu upírat) na svůj vlastní názor. Pokud se ale víra považuje jen za osobní názor a nevychází z objektivní reality, pak víra muslima, protestanta, žida či katolíka má subjektivně stejnou hodnotu. Záleží jen, aby daný člověk byl o tom přesvědčen a podle toho se i choval. Neexistuje – podle toho – objektivní víra, protože ta by omezovala člověka v jeho názorech, ale i v jeho domnělé svobodě přizpůsobovat si realitu.

Ale Ježíšovo poselství a hlásání je objektivní skutečností, ne názorem někoho, nebo jen vnějším obalem bez obsahu. Kam tento postoj pak vede? K pravdě, ke lži nebo k nicotě? K pravdě ne, nejspíš k nicotě. Jeden názor totiž musí mít tu hodnotu jako i jiný názor a když jsou opačné, tak se – matematicky řečeno – vynulují, nezůstane platný žádný názor... vede to k nihilismu. Například jeden je věřící a druhý je ateista. Co z jejich setkání vyplývá, když se chce brát rovnocenně do úvahy jeden i druhý názor? Nezůstane nic, nebo lépe řečeno, zůstane prázdno. A to je velmi pravděpodobně to, co v současnosti způsobuje depresi mnoha lidem, jak o tom svědčí i statistiky. Ne hned a ne všem, ale mnohým. Nemůžeme o tom pochybovat.

Co vždycky způsobuje člověku největší hrůzu, je právě nejistota, prázdno a nicota. On touží po pravdě a po jistotě, kterou mu může dát jen Trojjediný Bůh.

Ladislav Hučko

Mons. ThDr. RNDr.
Ladislav Hučko, CSc.,
apoštolský exarcha
řeckokatolické církve

K PRONÁSLEDOVÁNÍ KŘESŤANŮ DOCHÁZÍ I V EVROPĚ

Kardinál Gerhard Ludwig Müller silně kritizoval média: O křesťanech hovoří vždy jen ve zlém. Řekl také, proč se termín „konzervativní“ pro církve vůbec nehodí.

Kardinál Gerhard Ludwig Müller. Foto: KNA

Podle kardinála Gerharda Ludwiga Müllera jsou křesťané prostřednictvím médií často systematicky pranýřováni. „O církvi a jejích duchovních mluví stále ve zlém,“ řekl Müller v rozhovoru pro internetový mládežnický magazín *firstlife*. Přitom mnozí zapomínají, že existuje bezpočet kněží, „kteří jsou tu vždy pro druhé“.

Mnoho duchovních, ale také angažovaných laiků každý rok pro svou víru dokonce položí život. „Pak si kladu otázku: Kdo těmto mučedníkům zjedná spravedlnost?“ řekl kardinál. Zasloužili by si, aby média, včetně těch církevních, ocenila jejich věrohodnost a připravenost obětovat se.

K pronásledování křesťanů nedochází jen v islámských nebo komunistických zemích, řekl dále Müller. „Také u nás v Evropě existuje určitá forma pronásledování křesťanů.“ Když je někdo pro svou víru zesměšňován, jedná se o jistý

druh útoku na svobodu vyznání. Mnozí lidé požadují toleranci, ale využívají ji pouze jako zbraň proti ostatním. „Očekávají toleranci pro sebe, ale nejsou ochotni prokazovat stejný respekt jiným názorům.“ Katolíci by si neměli jenom stěžovat, že jsou křesťané pronásledováni, řekl kardinál. „Musíme se zastávat každého, kdo je diskriminován pro svou víru.“

Výraz „konzervativní“ se pro církve nehodí

I uvnitř církve dochází k tomu, že jsou kritizováni ti, kdo „vyznávají katolickou víru takovou, jaká skutečně je“, uvedl dále Müller. Často se rozlišuje mezi progresivisty a konzervativci. „Slovo konzervativce dnes pro mnoho lidí platí za nadávku, a přitom se pro církve vůbec nehodí,“ prohlásil kardinál. V církvi existuje rozdíl leda mezi pravověrnými – kteří přijímají víru tak, jak byla zjevena – a těmi, kdo víru deformují. „Pravda,

kteřou Kristus zjevil, není konzervativní. Jeho zvěst nikdy nezastará.“

Müller se také vyjádřil k pojmu „křesťanský Západ“, na který se v nedávné době odvolávalo několik německých biskupů: Tento termín má dlouhou tradici, která začíná zhroutilím Západořímské říše. „Dodnes z ní čerpáme pozitivní myšlenky a vize: Mírové soužití v Evropě je ideou, která se zrodila z křesťanské tradice a křesťanského přesvědčení.“ Pro každého člověka tak vzniká otázka, zda chce tuto pozitivní tradici spolu se svou vírou přijmout, řekl Müller.

Tobias Glenz
katholisch.de
Přeložil Pavel Štíčka

MÍRNOST – VLASTNOST CHARAKTERNÍHO ČLOVĚKA

Představujeme 28 vlastností (ctností), kterými je budován dobrý lidský charakter, jak je přednášel pro mladé v Univerzitním pastoračním centru v Bratislavě kněz P. Milan Bubák SVD.

Bylo to v Německu za nacismu. V jednom městě působil dominikánský kazatel, známý svou horlivostí a odvahou. Nebojácně a neúnavně mluvil proti nacistické ideologii. Gestapo nejdříve váhalo s jeho zatčením, protože nechtělo provokovat okruh jeho nadšenců, kteří jej obdivovali, měli rádi. Nakonec jej však přece zatkli a oběsili. Bratři z řehole prosili o vydání jeho těla, aby je mohli důstojně pohřbít. Nacisté jim je nakonec neochotně vydali. Tělo kněze mělo na sobě nepochybné známky brutálního mučení. Nacisti přikázali, aby se pohřeb konal v přísném utajení. Jestli se stane, že se pohřbu zúčastní někdo zvenčí, pak ten člověk bude vyslýchán.

Karl Schmidt, také silný hlas proti Hitlerovi a jeho nacistickému režimu, byl blízkým přítelem popraveného kněze. Rozhodl se, že na pohřeb půjde. Druhý den ráno jej zatkli a násilně zařadili do německé armády jako pěšáka. Kdyby odmítl jít na ruskou frontu, stalo by se, že celou jeho rodinu by odvěkli do koncentračního tábora. Schmidta po jeho odjezdu na ruskou frontu brzy zajala sovětská armáda a odvěkli jej do pracovního tábora Gulag. Strávil tam sedm dlouhých, nekonečných roků.

Cesta domů

Když válka skončila, Rusové jej „pozvali“ do komunistické strany a navrhli mu, aby zůstal v Rusku, že se jeho rodina stejně už o něj nezajímá. Důkazem bylo, že mu nikdo z rodiny během celých těch dlouhých let nenapsal, ač on jim psal dopis každý týden. Když odmítl, dobu věznění mu prodloužili. Ale Schmidt nikdy neztratil víru. Každý den se modlil růženec, i své spoluvězně učil modlit se, nepoddávat se pokušení zoufalství.

Schmidt byl konečně propuštěn. Domů se dostal cestou výměny váleč-

Foto: Bill Fairs / Unsplash

ných zajatců. Později, přes tzv. asociaci bývalých vězňů, kterou založil, se dověděl, že nedoručování jeho dopisů bylo jedním krutým podvodem. Nikdo z jeho rodiny žádný z jeho dopisů, které jim poslal z Gulagu, nedostal. Vše to byl jen dobře promyšlený způsob vymývání mozků, který věznitelé používali na své vězně, aby je zlomili. Ale byla tu jedna významná výjimka. Čtyřikrát do roka Schmidtovy dopisy doputovaly na určené místo. Každý z těchto dopisů měl na obálce datum jednoho z významných mariánských svátků.

Schmidt se tedy dostal domů do Německa. Nejdříve prožíval velkou radost, že vidí všude kanadské vojáky, což znamenalo, že nacisté prohrávají. Dověděl se, že německá armáda se stahuje k Berlínu.

Fotoaparát

Když docestoval do svého města ke svému domu, našel svou matku sedět v sl-

zách vedle několika rodinných věcí, které ležely v ruinách. Nebylo to gestapo, kdo zničilo jejich dům, ale kanadští vojáci, kteří byli přesvědčeni – ač jistě ne zcela bezdůvodně – že Schmidtovcí byli nacisti. Jednou hodně vzácnou věcí, kterou kanadští vojáci ukořistili, byl fotoaparát, který Schmidtovcí pokládali za své cenné vlastnictví. Nebyl to běžný fotoaparát. Šlo o pokusný model, kterých bylo vyrobeno jen velmi málo kusů, proto nebyl běžně známý. Aparát měl dvě clony a několik objektivů, které mohly současně vystavit fotografický papír vlivu světla z rozličných úhlů. Když se film vyvolal, fotky se vložily do speciálního prohlížeče a ten umožnil obraz vidět trojrozměrně. Voják, který Schmidtovým fotoaparát ukradl, jeho zvláštnosti neznal a proto „zapomněl“ s aparátem ukrást i speciální prohlížeč fotek.

O několik let později jeden ze synů Karla Schmidta – Josef, nyní už katolic-

ký kněz – cestoval jednou do Kanady, aby navštívil svého kamaráda – kněze. Navštěvovali spolu různá místa a setkávali se s různými lidmi. Jednou se sešli i s jedním známým teologem, profesorem na jedné z významných kanadských univerzit. Ten je pozval do svého bytu na návštěvu. Když se teolog dověděl, že Josef je Němec, ukázal mu „úžasný vynález“, který si pořídil, když byl v Německu jako voják za války. Otec Josef vezme vynález do rukou, prohlédne si jej ze všech stran a cítí, že se v něm něco děje: překvapení se v něm střídá s hrůzou. „Jak jste k tomu přišel?“, ptá se teologa. „Ó..., odpovídá teolog, „když jsem byl s kanadskou armádou za války v Německu, bydlel jsem u jedné rodiny. Dosti jsme se sblížili. Když jsem odcházel, dali mi tento fotoaparát“. Vzpomněl si na jméno města, kde rodina žila. Bylo to stejné město, kde žili Schmidtovi.

Otec Josef obracel fotoaparát v rukou dokola, znovu a znovu. Všiml si iniciál, vyrytých na spodní části: K. S. Neměl nejmenší pochybnost. Teolog ukradl fotoaparát z domu jeho otce Karla Schmidta. Co by měl udělat? Není těžké představit si hněv, který narůstal v jeho srdci. Měl by teologa konfrontovat a tak ho odhalit? To by jej bezpochyby ztrapnilo a pokořilo a je docela možné, že by to poškodilo i jeho slavnou pověst. Věděl však, že pokrytectví a krádež jsou věci, vůči kterým není možné být shovívavý. Je třeba se vůči nim postavit rázně a rozhodně. Co by udělal jeho otec? Co by v takové situaci udělal Kristus? Od otce Josefa to vyžadovalo mimořádný akt mírnosti, aby se za skutek, spáchaný vůči jeho otci, nepomstil. Rozhodl se v této chvíli nereagovat.

Boží náhoda

Když se rozešli, napsal otci dopis. Informoval jej o svém překvapujícím objevu. O této zajímavé náhodě, neb jak byl zvyklý říkat „boží náhodě“, informoval i svou sestru.

Bylo to gesto hodné biskupa z díla *Bídníci* od Viktora Huga. Pokud se Karl Schmidt naučil za léta utrpení a nouze aspoň jedné věci, pak to bylo to, že je lepší oplácet neřest ctností než reagovat na neřest vlastní neřestí.

Foto: alicebc0 / Pixabay

Po několika měsících, bylo to na Štědrý den, se otec Josef znovu setkal s teologem. Nedošlo ani ke konfrontaci ani k odhalení. Dal mu jednu zvláštní věc, která teologovi roztřásla ruce a rozpálila mu rozpaky tvář do červena. „Je to vaše“, říká mu otec Josef laskavě. „Člověk, který vám kdysi dal ten fotoaparát, vás pozdravuje. A posílá vám toto: zapomněl vám to tehdy dát. K fotoaparátu totiž patří i tento prohlížeč.“

Bylo to gesto hodné biskupa z díla *Bídníci* od Viktora Huga. Pokud se Karl Schmidt naučil za léta utrpení a nouze aspoň jedné věci, pak to bylo to, že je lepší oplácet neřest ctností než reagovat na neřest vlastní neřestí. Každé pokušení odplatit za to, co se mu stalo hněvem, pomstou, odvetou anebo přísnou spravedlností, překonal mocí své mírnosti a poddanosti, a namísto hněvu a odplaty se rozhodl projevit pokoru, odpuštění, velkodušnost a dobročinnou lásku. Vždyť, nebyla to právě mírnost, která způsobila, že do světa vstoupila na Vánoce radostná zvěst pokoje a lásky ke všem lidem dobré vůle?

KOMENTÁŘ:

Ve slovenštině (v češtině) není lehké jedním slovem vyjádřit stav duše člověka, který vlastní to, co popisuje anglické slovo *meekness*, italské slovo *mitezza* nebo latinské *mansuetudo*. Je to rozhodnutí kapitulovat před pokušením odplatit zlo zlem. Je to stav vnitřního uklidnění a zkrocení rozbouraných emocí, rozhodnutí se pro dobro. Nejlépe by tento stav ve slovenštině (v češtině) vystihla slova mírnost, ústupnost, krotkost, tichost, pokora, kapitulace, poddajnost. Je jasné, že ve slovníku většiny dnešních lidí nic z toho nemá místo. Jen se podívejme např. na reakce řidičů, kteří si nedají přednost, anebo když jeden druhého terorizuje za to, že se nepodřídil jeho brutální jízdě. Anebo na cestující v hromadné dopravě, reakce v obchodech, provokace na ulicích, nebo – co je nejsmutnější – na rozdmýchané požáry v rodinách, manželstvích a dalších důležitých vztazích, které jsou výsledkem zpočátku malé emocionální jiskřičky, která se včas neuhasila. Dnešní člověk má tendenci mírnost a ústupnost pokládat buď za slabost, nebo za projev nedostatku odvahy. A je škoda, že mírnost, poddajnost a ústupnost se nacházejí mezi nejméně oceňovanými ctnostmi. Sv. Tomáš Akvinský však píše, že „mírnost je ctnost, která je víc než cokoli jiného projevem, že člověk vlastní sám sebe.“

Mírnost, ústupnost, poddajnost je ve skutečnosti pravým opakem slabosti. Je to MOC.

To je sebeovládání

Ve filmu *Schindlerův seznam* je jedna scénka, při které toto Akvinského tvrzení vidíme krásně v akci. Schindler, nacistický oportunista, který však mezitím prošel vnitřní proměnou, se jednou setká se svým bývalým přítelem, nyní hlavním komandantem koncentračního tábora, Amonem. Ten se vyžíval v krutosti a ve vraždění lidí. Ti dva si povídají při skleňičce. Komandant (Velitel) říká: „Sleduji tě už delší čas. Nikdy nejsi opilý. To je sebeovládání. Sebeovládání je moc. Je to skutečná moc.“ „Myslíš, že to je důvod, proč se nás vězni bojí?“ ptá se Schindler. Bojí se nás, protože máme moc zabít. Proto mají strach,“ Amon na to. Schindler mu však oponuje: „Protože máme moc zabít, jak se nám zlíbí. Někdo spáchá zločin, dáme jej zabít a máme z toho dobrý pocit. Nebo ho zabijeme sami a máme z toho ještě lepší pocit. To však není moc. To je spravedlnost. Spravedlnost je něco jiného než moc. Moc je, když máme všechny důvody pro to, abychom někoho zabili, a přece jej nezabijeme.“ „Myslíš, že toto je moc?“ ptá se Amon. „Takovou moc měli císaři“, říká Schindler. „Před císaře je přiveden vězeň, vrhne se na zem a prosí o milost. Ví, že zemře. A na to mu císař odpustí. Nechá toho bezcenného člověka odejít.“ „Ty jsi přece jen opilý,“ reaguje zděšeně Amon. „Toto je moc, Amone! Toto je moc!“ dodává Schindler. A má pravdu. Toto je moc, protože toto je znakem, že člověk vlastní sebe sama. Nevlastní jej jeho emoce a touhy po pomstě anebo po jiných vrtoších, ale on sám rozhodne, co udělá. To je vlastnění sebe.

Mírnost, ústupnost, poddajnost je ve skutečnosti pravým opakem slabosti. Je to MOC. Slovo, které ve své latinské definici používá sv. Tomáš Akvinský je termín na označení vlastnění sebe: *compos sui*. Tento termín vyjadřuje myšlenku usebrání a uvědomění si své vnitřní moci. *Compos* (akuzativ *comptem*) doslova znamená „mít kontrolu“ nebo „mít moc“, vnitřní moc, s jejíž pomocí člověk vlastní sebe sama.

Neúčinný hněv

Lidé se s uznáním vyjadřují o člověku, který se rozzuří i pro jen malou urážku. Říkají o něm, že není slaboch, protože si nenechá skákat po hlavě. A považují to za správné. Dokud, samozřejmě, jim někdo nerozbije nos. V některých západních kulturách je např. známý termín „feministická zuřivost“. Toto je akceptovatelný postoj určité části obyvatel, která se snaží na nespravedlnost vůči sobě reagovat pomstou, odplatou a hněvem. Puštění hněvu ze řetězu však není vlastnění sebe ani kontakt se svou vnitřní mocí, které připomíná ve své definici Tomáš Akvinský. Hněv, který vede k odplatě, může být neúčinný a jalový, když ne výslovně kontraproduktivní. Jak varuje sv. Bonaventura: „Stát se našťvaným a netrpělivým pro selhání druhého člověka je to stejné, jako kdybychom reagovali na to, že někdo padne do příkopu tím, že se sami vrhneme do druhého příkopu.“ Kdyby touha po odplatě nebyla usměřňována, potom by se vykonávání spravedlnosti stalo pouhou odplatou zlem za zlo. A odplata takového typu má tendenci konflikt vystupňovat. Jeden výbuch vyburcuje další výbuch.

Je lepší dělat dobro

Jestli chceme, aby pocit naší vnitřní moci a vlastnění sebe sama byly účinné a má-li to být projev ctnosti, pak je nevyhnutelné, abychom se oddali mírnosti. Ta člověka uschopní, aby na zlo odpovídal dobrem. V evangeliích najdeme Ježíšův výrok, který působí na (konflikty) unavenou duši jako pohlazení: „Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout. Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem: a naleznete odpočinku svým duším“ (Mt 11,28-29). Mírnost není zbabělost, bojácnost nebo poddanost, jak si někteří myslí. Je to moc, která výbuch hněvu usměrní a podřídí jej úsudku a vládě rozumu. Samozřejmě se tím nechce říci, že někomu dovolíme, aby si s námi dělal, co se mu zachce a že my

TRADICE OTCŮ

Z kázání svatého kněze Bernardina Sienského: Věrný pěstoun a strážce

U všech mimořádných milostí, které se dostanou kterékoli rozumné bytosti, platí obecně pravidlo: Kdykoli si Bůh ve své dobrotě vyvolí někoho k nějaké zvláštní milosti nebo k nějakému vznešenému stavu, daruje tomu člověku, jehož si vyvolil, všechna charismata, která potřebuje pro svůj úkol, a bohatě ho jimi ozdobi. To se plně projevilo také na svatém Josefu, považovaném za otce našeho Pána Ježíše Krista, pravém snoubenci královny světa a vládkyně andělů. Toho si věčný Otec vybral za věrného pěstouna a strážce svých největších pokladů, svého Syna a své Snoubenky. Tento úkol vykonával Josef s velkou svědomitostí. A proto mu patří slovo Páně: *Služebníku dobrý a věrný, vejdi do radosti svého Pána.*

A když uvážíme, jaký má Josef vztah k celé Kristově Církvi, což není člověkem vyvoleným a mimořádným? Vždyť skrze něho a pod jeho ochranou byl Kristus řádně a počestně uveden do světa. Jestliže je tedy celá Církev zavázána Panně Marii, že skrze ni mohla přijmout Krista, pak hned po ní je zavázána obzvláštní vděčností a úctou také svatému Josefovi.

On zajisté uzavírá Starý zákon, důstojnost patriarchů a proroků v něm došla zaslíbeného ovoce. Právě on jediný osobně dosáhl toho, co jim Boží dobrota zaslíbila. Jistěže není pochyb, že když mu Kristus na světě prokazoval přátelskou náklonnost, úctu a nejvyšší vážnost jako syn vlastnímu otci, ani v nebi mu ji určitě neodepřel, naopak spíš naplnil a dovršil.

Právem proto Pán dodává: *Vejdi do radosti svého Pána.* Takže ačkoli radost věčné blaženosti vstupuje do lidského srdce, přesto mu Pán raději říká: *Vejdi do radosti,* aby tím tajemně naznačil, že ta radost není jen uvnitř v jeho srdci, ale že ho ze všech stran obklopuje a pohlcuje, takže se do ní noří jako do bezedné propasti.

Nuže pamatuj na nás, svatý Josefe, a zastaň se nás svou přímluvou u Pána, který byl pokládán za tvého syna. A nakloň nám milostivě také nejsvětější Pannu, svou snoubenku a matku toho, který s Otcem a Svatým Duchem žije a kraluje po věčné věky. Amen.

budeme odevzdaně snášet všechny vrtochy. To by nebyl ani křesťanský ani lidsky zralý postoj. Theophylactus, arcibiskup z Achrisu z 11. století říká, že tichými, mírnými a ústupnými „nejsou ti, kteří nejsou nikdy rozhněvaní, protože by to nebylo možné. Ale jsou to ti, kteří se sice hněvají, ale tento hněv ovládají; kteří se hněvají jen tehdy, když je k tomu důvod. Mírnost a ústupnost je nesmiřitelná s pomstou, podrážděností, přehnanou přecitlivělostí, ale je v souladu se sebeobranou nebo klidným a pevným trváním na svých právech.“ Mírnost a ústupnost je vnitřní síla, která člověku umožní snášet zlo nebo potíže bez brblání a znechucení. Je to ctnost, která člověku pomůže zkrotit prchavě vášně, aby na jejich místo přišly moudrost a láska a tyto dvě pak udělaly, co je třeba. Jak řekla Matka Tereza: „Je lepší dělat dobro než bojovat proti zlu.“

Chci zemřít místo tohoto člověka

Sv. Bernard připomínal již před staletími, že jsou lidé velmi tiší a mírní, pokud jim vše vychází a funguje podle jejich představ. Jakmile jim však vstoupí do cesty nějaká překážka nebo nesouhlas, vybuchnou jako sopka, jejíž žhavá a ničivá láva teče na všechny strany. Dali by se přirovnat k sopce, která je v klidu, ale jen dokud se v ní nenahromadí dostatek energie. Jsou tiší a mírní jen do určitého bodu. Skutečnou zkouškou ctnosti mírnosti je však reálný, všední, každodenní život. Často s nemožnými lidmi. Když nemáme ctnost mírnosti, můžeme se jí naučit právě životem s takovými lidmi.

Jedním z největších příkladů hrdinské mírnosti a ústupnosti je františkánský kněz sv. Maxmilián Kolbe. Když byl vězněn v Osvětimi, projevoval vůči svým vězňům lásku bez ohledu na to, jak se k němu brutálně chovali. Své spoluvězně prosil, aby odolávali pokušení nacisty nenávidět a vysvětloval jim, že láska je kreativní. Když jednou utekl vězeň, bylo za trest vybráno deset mužů, kteří měli zemřít v bunkru hladu, pro výstrahu ostatním. Kolbe, který původně vybrán nebyl, prosil, aby jej poslali na smrt místo jiného vězně, který úpěnlivě prosil o milost. „Já jsem katolický kněz“, řekl Kolbe veliteli tábora. „Chci zemřít místo tohoto člověka. Já jsem starý, on má ženu a děti.“

Maxmilián Kolbe. Foto: scuolaecclesiamater.org

Během celých deseti dnů, plných hladu, strachu, bolesti a agonie, prosil Kolbe svých devět spoluvězňů, aby se s ním modlili za své nepřátele a za sebe.

Kolbeho mírnost byla bezpochyby nadpřirozeného původu. Tváří v tvář zlu, jednomu z největších, jaké kdy člověk v historii zažil, nikdy nepozbyl přesvědčení, že konečné vítězství bude patřit dobru. Věřil, že ač bolest a pronásledování mohou zničit tělo člověka, budou-li přijaty s láskou k lidem, mohou pomoci jeho duši k větší dokonalosti. Při návštěvě Osvětimi v červenci 1979, řekl papež Jan Pavel II: „Na tomto místě, které bylo vybudováno jako plod odmítnutí víry, v Kolbem zvítězily víra a láska.“ Po třech letech, v den osmistého výročí narození sv. Františka z Assisi, byl Kolbe prohlášen za svatého.

Vzkaz pro nás

Mírnost v její nejvíce hrdinné podobě je darem od Boha. Bůh však rozdává své hojné dary, jen když o ně stojíme, prosíme, snažíme se a rozvíjíme je.

Jakou máš povahu? Jsi přirozeně mírný? Nebo jsi bouřlivák? Jak reaguješ na urážky a odpor druhých? Nejsi pomstychtivý? Nechceš jim za každou cenu dokázat, že nad tebou nevyhrají? Nejsi přehnaně hrdý, domýšlivý, nafoukaný, arogantní? Všechny tyto vlastnosti vedou k násilí.

Nesetkal ses ještě v životě se situací, kdy bylo jasné, že neústupnost vede jen k vystupňování zla a v konečném důsledku nic neřeší? Vzpomínáš si na něco konkrétního?

Pokud jsi povaha mírná, možná si řekneš, že s hněvem a neústupností nemáš problém. Ale – nežiješ v sebeklamu? Vlastníš sám sebe opravdu tak, jak říká Akvinský? Umiš být pozitivně, tvůrčím způsobem mírný a ústupný? Láska je totiž čin a ne únik do pasivity.

Přeložila Sylva Bernardová

Zpracováno podle DeMarco, Donald.

The Heart of Virtue: Lessons from Life and Literature Illustrating the Beauty and Value of Moral Character. San Francisco:

Ignatius Press, 1996.

PROCHÁZEJÍ SPOLEČENSKÉ VĚDY SPIRÁLOU ČISTEK?

Šest sociologů před několika lety publikovalo práci o znepokojivém jevu v akademické psychologii: o vymizení téměř veškeré různosti politických názorů.

Jonathan Haidt, jeden z autorů této studie, napsal v komentáři: „Před 90. léty dvacátého století se akademická psychologie pouze přikláněla nalevo. Liberálové a demokraté převyšovali konzervativce a republikány v poměru 4 ku 1 či ještě méně. Ale když tato ‚největší generace‘ v 90. letech odcházela a nahradila ji generace vzešlá z baby boomu, tento poměr se rázem zvýšil na více než 12 ku 1. Za pouhých dvacet let. Jen málo psychologů si uvědomuje, jak rychle a úplně se tato oblast stala politickou monokulturou.“ Ačkoli se zmiňovaná studie zaměřuje na obor psychologie, krátce rovněž zmiňuje, že ani ostatní společenské vědy nezůstávají pozadu. „Poslední průzkumy zjistily, že 58-66% profesorů společenských věd ve Spojených státech se považuje za liberály, zatímco pouze 5-8% za konzervativce. Ti, kdo se považují za demokraty, převyšují republikány v poměru přinejmenším 8 ku 1.“¹ Vzhledem k tomu, že tyto průzkumy jsou zhruba deset let staré, je docela pravděpodobné, že se tato propast v poslední dekádě ještě více rozšířila (jako tomu je v oboru psychologie), což znamená, že tato čísla s největší pravděpodobností podhodnocují současný poměr levice a pravice na poli společenských věd.

Co znamená být konzervativní

V reakci na tento problém Haidt a další založili *Heterodox Academy*, která se zastává intelektuálně rozmanitějšího akademického prostředí a nyní má téměř 900 členů. Neměli bychom samozřejmě vyvozovat příliš rychlé závěry, protože existuje mnoho možných vysvětlení tohoto trendu. Například ekonom Paul Krugman ve svém blogu napsal, že tyto údaje naznačují, že se republikánská strana v posledních desetiletích posunula napra-

Foto: stokpic / Pixabay

vo a společně s sebou nese i definici toho, co to znamená být „konzervativní“, čímž odhání akademiky jak od republikánské strany, tak od konzervativní orientace.

Krugman naznačuje, že toto platí především pro vědce, mnohem více než pro nevědecké akademiky, vzhledem k tomu, že v rámci republikánské strany pocítují nepřátelství k údajům o změnách klimatu a evoluční teorii. (Nerozlišuje společenské vědce od vědců obecně. Ačkoli, aby chom byli spravedliví, *Heterodox Academy* o sobě prohlašuje, že chce řešit obecné problémy v akademickém prostředí.)

Podrobnější výzkum, který provedl politolog Sam Abrams, Krugmanovu hypotézu nepotvrdil. Abrams zjistil, že stranická a ideologická příslušnost zů-

stávají v americké populaci v posledních 25 letech relativně stálé, zatímco mezi profesory se posunuly výrazně nalevo: „Profesoři byli v roce 1990 liberálnější než ostatní obyvatelstvo, ale jen zhruba o 11%. Do roku 2013 se tento rozdíl ztrojnásobil, nyní je to více než 30%. Zdá se tedy rozumné konstatovat, že se posunuli akademici, protože mezi běžnou populací žádný takový podobný trend neexistuje.“

Na tomto posunu je obzvláště pozoruhodné to, že počet umírněných osob mezi profesory výrazně poklesl. To je patrně nejsilnější argument proti Krugmanově hypotéze. Pokud by profesory odrazil posun republikánské strany napravo, bylo by rozumné očekávat nárůst počtu umírněných osob. K tomu však vůbec nedošlo.

1 Gross & Simmons 2007; Klein & Stern 2009; Rothman & Lichter 2008

Haidt nedávno informoval o pozoruhodném průzkumu, který provedla *Společnost pro experimentální sociální psychologii*, což je podle Haidtových slov: „... odborná společnost složená z neaktivnějších badatelů v této oblasti, kteří dokončili doktorské studium nejméně před pěti lety. Je velice výběrová – k tomu, abyste se mohli stát jejími členy, vás musí navrhnout jeden z jejích současných členů a schválit výbor společnosti.“

V rámci průzkumu byli členové požádáni, aby určili svou politickou příslušnost na jedenáctibodové škále od „velmi liberální“ až po „velmi konzervativní“. (Jeden bod uprostřed a pět bodů na každé straně.) Výsledky jsou vypovídající. Pouze 2,5% respondentů si vybralo konzervativní body a jenom 8,3% vybralo středový bod, což znamená, že 89,3% se identifikuje nalevo od středu.

Politické kategorie

Je zajímavé, že nejméně oblíbeným bodem na stupnici nalevo od středu byl ten nejmírnější (5,8%) a druhý nejméně populární byl druhý nejmírnější (15,6%). Více než dvě třetiny (67,8%) zvolilo jeden ze tří bodů nejvíce nalevo a více než třetina (38%) si vybrala jeden ze dvou bodů nejvíce nalevo. A 16% zvolilo na jedenáctibodové škále bod, který je úplně nalevo. To znamená, že nejkrajnější bod nalevo si zvolil stejný počet lidí, jako je součet všech, kteří si vybrali některý konzervativní bod, středový bod nebo nejmírnější bod nalevo (16,6%).

Účastníci byli požádáni, aby vyjádřili svůj názor na devět konkrétních politických záležitostí a zmínili, koho volili ve volbách roku 2012, což také prokázalo převážně levicové postoje. Za nejzajímavější považují obecně politické zařazení, protože ukazuje čistě teoretické politické uvažování těchto respondentů. Lidé, kteří se čistě teoreticky dobrovolně řadí ke krajní levici, mi cosi signalizují: totiž že jsou oddaní nějaké ideologii. Skutečnost, že se to týká tak velké části nejlivnějších lidí v akademické oblasti sociální psychologie, naznačuje, že tato ideologie je v jejich oboru hluboce zakořeněna.

A existují náznaky, které svědčí o tomto trendu napříč společenskými vědami. Sociolog Carl Bankston vykreslil

Foto: gerald / Pixabay

Zdá se rozumné konstatovat, že se posunuli akademici, protože mezi běžnou populací žádný takový podobný trend neexistuje.

obraz tohoto oboru, který během uplynulých dvaceti let institucionalizoval „sociální spravedlnost“ na všech úrovních:

„Když se nyní účastníte nějaké konference, máte pocit, jako byste se ocitli na shromáždění věřících. Lze namítnout, že tato sdružení nejsou státními orgány, a mají tudíž právo stát se exkluzivními kluby pro oddané členy. Problém však spočívá v tom, že zakořeněné ideologie akademických profesních organizací jsou spjaty se zakořeněnými ideologiemi univerzit. Když zaměstnáváme nové vyučující na fakultě nebo když platíme a podporujeme profesory, jedním z bodů, které zvažujeme, je otázka, zda jsou tyto dotyčné osoby aktivní v profesních sdruženích, především ve sdruženích na národní úrovni. Vzhledem k tomu, že tato sdružení tak silně prosazují politické názory, univerzity implicitně pobízejí vyučující k tomu, aby přijali a vyjadřovali „správnou“ společensko-politickou orientaci.“

Z Bankstonova líčení se zdá být jasné, že pro kohokoli, kdo není levicově zaměřený, bude práce v oblasti společenských věd téměř nesnesitelná. Výzkum popsaný v původní práci naznačuje, že posun nalevo ve společenských vědách je způsoben kombinací vlastní volby, nepřátelského ovzduší a diskriminace.

Nejsem liberální demokrat

Haidt ve svém komentáři, v němž pojed-

nává o nepřátelském ovzduší, zveřejnil část emailu od bývalého absolventa jednoho z nejlepších doktorských programů v zemi. Tento email je jedním z několika podobných, které dostal: „Na úvod vám musím říct, jak těžké to pro mě na škole bylo proto, že nejsem liberální demokrat. Například poté, co Bush porazil Kerryho, mi jeden z profesorů posílal emaily po každé, když se v novinách psalo o smrti vojáka v Iráku. Křičel na mě a veřejně mě obviňoval za to, že jsem ve volbách nedal hlas Kerrymu. Byl jsem poměrně úspěšný student, ale politické klima pro mě bylo velice nepříjemné. Místo abych se ucházel o profesorské místo, k němuž jsem původně směřoval, jsem se nyní rozhodl opustit akademické prostředí a hledat si práci mimo ně.“

Co se týče diskriminace, nedávný článek v *Quillette* obsahuje alarmující příběh člověka (který se považuje za levicového), jenž se ucházel o studium v prestižním postgraduálním programu. Poradci, kteří údajně vědí, o koho má přijímací komise zájem, jej s dobrými úmysly soustavně naváděli, aby vyjadřoval krajně levicové ideologické názory. Zde je shrnutí, jak to probíhalo:

„Nejprve chci zdůraznit, že nic z toho, co říkám, by nemělo být chápáno jako kritika mých poradců – ani jejich práce a už vůbec ne jejich osobních preferencí. Naopak, domnívám se, že

Lidé, kteří se dobrovolně řadí ke krajní levici, mi cosi signalizují: totiž že jsou oddaní nějaké ideologii.

svou práci odváděli skvěle. Vzhledem k tomu, co považuji za hluboce zakořeněnou krajně levicovou ideologii v akademickém světě, jsem přesvědčen, že jejich rady zvýšily mé šance v očích členů přijímací komise. Upřímně mohu říci, že na konci celého řízení jsem cítil, že jediný způsob, jak být považován za vážného kandidáta – u *Rhodes Trust*, *Harvard Admissions* atd. – bylo představit sebe a svůj navrhovaný výzkum jako naprosto konformní s krajně levicovými názory.“

Zdá se mi, že zde působí sebeposilující mechanismy. Když se zvýšil poměr liberálů vůči konzervativcům, bylo dosaženo bodu, kdy konzervativci začali být aktivně vytěšňováni ze společenských věd. Jakmile zmizeli, radikálnější liberálové začali převyšovat počet umírněných až do bodu, kdy jsou rovněž postupně vytěšňováni. Jinými slovy, zdá se, že společenské vědy procházejí spirálou čistek směrem k stále radikálnější levicové ideologii. Výše uvedený příběh to přesně ilustruje.

Mám podezření, že na Krugmanově hypotéze bude něco pravdy a údaje *Pewova institutu*, na něž Krugman odkazuje, naznačují, že existuje velká skupina politicky nezařazených vědců. Tyto údaje však žel nerozlišují mezi odborníky v přírodních vědách a ve společenských vědách. Ukazuje se tak, že Abramsovy údaje podhodnocují rozsah, v jakém liberálové a umírnění mizí ze společenských věd, a podporují myšlenku spirály čistek v těchto oborech.

Ideologie bují

Pokud mezi odborníky v přírodních vědách narůstá počet umírněných, znamená to – vzhledem k tomu, že počet umírněných mezi profesory celkově poklesl –, že mezi akademiky z ostatních oborů zmizelo umírněných ještě více. (Je pravděpodobné, že humanitní obory prodělávají podobný vývoj jako společenské vědy; nedávný článek v *Quillette*, jehož autorem je odborník z oboru klasických studií, právě toto naznačuje, alespoň v rámci daného oboru.)

Je to mnohem vážnější problém než

počet konzervativců v této oblasti. Kdyby v oboru společenských věd působila většina lidí, kteří jsou umírnění nebo apolitičtí, takový problém by to nebyl. Ale skutečnost, že určitá ideologie natolik zakořenila a bují stále více, zatímco – dokonce i umírnění levičáci jako onen uchazeč o postgraduální studium citovaný výše – postupně opouštějí akademické prostředí, je velice znepokojující.

O jakou ideologii se tedy jedná?

V odborné práci zmíněné v úvodu tohoto článku je označena jako program liberálního pokroku, definovaný sociologem Christianem Smithem: „Kdysi dávno drtivá většina lidstva trpěla ve společnosti a společenských strukturách, které byly nespravedlivé, nezdravé, represivní a utlačující. Tyto tradiční společnosti byly odsouzením kvůli hluboce zakořeněné nerovnosti, vykořisťování a iracionálnímu tradicionalismu... Ale vznešená lidská touha po nezávislosti, rovnosti a prosperitě silně vzdorovala silám bídy a útlaku, a nakonec se podařilo vybudovat moderní, liberální, demokratické... blahobytné společnosti. Zatímco moderní společenské podmínky mají potenciál maximalizovat individuální svobodu a vůli všech, je třeba ještě vykonat hodně práce na odstranění pozůstatků nerovnosti, vykořisťování a represí. Tento boj za dobrou společnost, v níž jsou si lidé rovni a mají svobodu usilovat o své štěstí, je poslání, jehož naplnění stojí za to, aby mu člověk zasvětil život.“

Většina společenských vědců by to bezpochyby souhlasně odkývala. Žel je to natolik zjednodušující popis, plný naprosto vágních a emocionálně nabitých slov, že není příliš informativní. Abychom porozuměli levicové ideologii, musíme být konkrétnější. Co vlastně chce v současném světě nahradit a co konkrétně hodlá místo toho přinést?

Haidt, který vystoupil v pořadu moderovaném spisovatelem Samem Harri-

sem, nabídl o něco konkrétnější popis, když levicovou ideologii charakterizoval následovně: „Účastním se mnoha diskusí, jsem zván na nejrůznější levicová setkání, kde se hovoří o globální společnosti a... víte,... levice si obvykle přeje globální vládu, chtějí dát větší pravomoci OSN, na levici slýchám hodně o tom, že státy a hranice jsou špatné, svévolné. Takže levice má sklon chtít větší univerzálnost... Napadá mě píseň Johna Lennona *Imagine*... k ní se vždycky vracím: ‚Představ si, že neexistují žádná náboženství, žádné státy, žádný soukromý majetek, nic, kvůli čemu by se zabíjelo a umíralo, pak bude všude mír a soulad.‘ Takový je zhruba názor krajní levice na to, jaký by mohl být konečný stav společenské evoluce.“

Toto jsou konkrétnější slova než Smithova charakteristika. Obsahují podněty k omezení moci jednotlivých států a k přerozdělení vlastnictví. To je pochopitelně mnohem širší definice boje proti útlaku než například zrušení otroctví.

Lidské dějiny – poslušnost systémů?

Lze tvrdit, že poté, co bylo vymýceno otroctví a feudalismus, slova jako útlak, vykořisťování a nerovnost se postupně stávají pejorativními výrazy užívanými pro popis rozdílného množství moci. Z tohoto pohledu samotná skutečnost, že jeden stát, skupina nebo osoba je bohatší či vlivnější než jiná, stačí k tomu, aby byla označena jako utlačovatelská. To neznamená, že každý, kdo se hlásí k Smithovu pojetí liberálního pokroku, souhlasí s tímto Haidtovým rozšířením. Jde spíše o to, že charakteristika liberálního pokroku je natolik vágní a tak emocionálně nabitá, že i většině samotných liberálů pravděpodobně není jasné, co tato slova znamenají ve vztahu ke konkrétním podmínkám současného světa. (Měl bych poznamenat, že Haidt se nyní považuje za centristu spíše než za liberála, takže netvrdí, že by popisoval vlastní pozici.) Proč je problematické, že charakteristika liberálního pokroku je tak vágní, a přesto začíná ovládat společenské vědy? Inu,

Existují náznaky, které svědčí o tomto trendu napříč společenskými vědami.

narativ o liberálním pokroku není nový. Ani jeho extrapolace do budoucna není ničím novým. Právě o tom totiž můžeme číst v jednom z nevlivnějších dokumentů nedávné historie, *Komunistickém manifestu* Karla Marxe a Bedřicha Engelse.

Jejich hlavním argumentem je to, že lidské dějiny jsou posloupností systémů, kdy po více utlačujícím nastupuje méně utlačující, až tento vývoj dosáhne vrcholu v komunismu – systému bez jakéhokoli útlaku, protože všichni si budou rovni. Vedle historické extrapolace používají Marx s Engelsem do značné míry shodnou terminologii jako Smith. Nejvýznamnější roli hrají výrazy útlak a vykořisťování a o kapitalismu se hovoří jako o otrokářství – což je značně podobné výše zmíněnému dysfemismu. Zvažte následující slova: „Buržoazie snížila hodnotu člověka na směnnou hodnotu a na místo nesčetných, nezczitelných a uznávaných svobod ustanovila onu jedinou, bezohlednou svobodu – volný obchod. Jednoduše řečeno, vykořisťování zahalené náboženskými a politickými iluzemi nahradila neskrývaným, bezostyšným, přímým a krutým vykořisťováním.“

Odstraňme specifika *Komunistického manifestu*, jako je definice společenských tříd, a bude téměř nerozlišitelný od Smithova programu liberálního pokroku. Porovnejme například Smithovu poslední větu s tím, co napsali Marx a Engels v závěru 2. kapitoly: „Místo staré buržoazní společnosti s jejími třídami a třídním nepřátelstvím budeme mít společnost, v níž svobodný rozvoj každého člověka je podmínkou svobodného rozvoje všech.“

Selhání komunismu

Komunistický manifest spolu s dalšími Marxovými pozdními díly hrál klíčovou roli při povzbuzování a sjednocování komunistických revolucionářů a některé státy v průběhu dvacátého století prohlašovaly, že jejich společnost žije v souladu s Marxovou teorií. Výsledek však byl pokaždé katastrofální. Domnívám se, že jen velmi málo společenských vědců jsou komunisté. Ale proč? Pokud se většina společenských vědců hlásí k Smithovu liberálnímu programu a komunismus je (zřejmě) logickým důsledkem programu liberálního pokroku, neměli by se pak

Foto: gaborfejes / Pixabay

hlásit ke komunismu jako ideální lidské společnosti?

Mnozí by pravděpodobně odpověděli, že se nehlásí ke komunismu, protože má katastrofální výsledky. Ale pokud tím nejdůležitějším, co se společenské vědy dozvěděly ze selhání komunismu, je, že odstranění soukromého majetku je špatný nápad, pak se poučily příliš málo. Co by se stalo, kdybychom se jich zeptali takto: jestliže komunismus je logickým důsledkem programu liberálního pokroku a přitom komunismus pokaždé katastrofálně selhal, co nám to říká o programu liberálního pokroku – či universalismu, jak jej nazývá Haidt? Na Haidtově alternativním výkladu liberálního pokroku je zajímavé to, že zmiňuje dva ústřední prvky tohoto programu – soukromé vlastnictví a národy. A když začalo být selhání komunismu stále více zřejmé, mnozí příznivci levice – včetně společenských vědců – přesunuli svůj aktivismus od nepřátelství vůči soukromému vlastnictví k jiným aspektům, například ke globalismu.

Ale jak můžeme vědět, že globalismus neskončí stejně katastrofálně jako komunismus? Co když jsou některé podoby národní a etnické příslušnosti hluboce zakořeněnými součástmi lidské přirozenosti a snaha o jejich násilné potlačení nakonec povede ke katastrofální protireakci? Co když státy nevytvářejí konflikty, ale zmírňují je? Co když je decentralizovaná struktura nejlepším způsobem, jak může lidská společnost fungovat?

Program vědeckého pokroku

Co když masová imigrace, k níž nyní dochází v Evropě, jež s sebou nese ob-

rovský počet lidí různých národností, kultur a náboženství, jde proti některému z hlavních rysů lidské přirozenosti? Možná tomu tak není, ale pokud ano, máme čekat, dokud to nebude jasné, a pak teprve řekneme „inu, globalismus nefunguje“, jako jsme to udělali s komunismem? Jistě existuje lepší způsob.

Ponechme na chvíli stranou program liberálního pokroku a zamysleme se nad jiným programem. Nazvěme jej program vědeckého pokroku: „Když dávno byly přesvědčení i zvyklosti lidí hrubé, prodchnuté pověřivostí a přísně regulované vládnoucí mocí. V důsledku toho byli lidé vydáni na milost nejen nepředvídatelnému a drsnému prostředí, ale rovněž sobě navzájem. Ale touha lidí po pravdě a stabilitě nakonec zvítězila a lidé si krůček po krůčku začali vytvářet model nejen prostředí, ve kterém žijí, ale i samotné lidské přirozenosti. S tím se objevil i návrh na vytvoření robustní, dynamické společnosti, která by dokázala odolat tlaku prostředí a účinně regulovat vzájemnou interakci lidí. Společnosti se tak naučily využívat schopnosti lidí tím, že pracovaly s lidskou přirozeností, nikoli proti ní. Stále znovu a znovu byly teorie, o nichž se věřilo, že jsou nezpochybnitelně pravdivé, nahrazovány lepšími, často po tuhém odporu. Je toho ještě spousta, co je nutné pochopit, ale je jasné, že úsilí o dobrou společnost musí být vedeno nekompromisním hledáním pravdy, jakkoli se v dané době může zdát nepohodlná. Každá společnost, která nutí lidi jednat proti jejich přirozenosti, je odkázána k selhání, a jedině pravda může takovému selhání zabránit.“

Tabu týkající se lidské přirozenosti nejen že nasazuje badatelům klapky na oči, ale vylučuje jakoukoli diskusi o ní, jako by se jednalo o herezi, která musí být vymýcena.

Doposud není zcela jasné, že toto pojetí je v rozporu s programem liberálního pokroku. Již několik století jsou obě pojetí – nebo nějaké jejich varianty – považovány za dvě strany téže mince. A možná jimi jsou. Ale není ani jasné, že jimi jsou, a proto je důležité je neslučovat. Obě popisují minulost poměrně dobře. Ale co budoucnost? Zdá se, že zde se liší. Nejvýznamnější příčinou této jejich odlišnosti je pokrok v kognitivní vědě, evoluční psychologii a neurovědě, jenž vede k modelu lidské přirozenosti, který mnozí na levici považují za nepřijatelný, protože ho vnímají jako ohrožení programu liberálního pokroku. Jak před patnácti lety napsal Steven Pinker v knize *The Blank Slate*:

Tabu o lidské přirozenosti

„Tabu týkající se lidské přirozenosti nejen že nasazuje badatelům klapky na oči, ale vylučuje jakoukoli diskusi o ní, jako by se jednalo o herezi, která musí být vymýcena. Mnozí autoři se tak zoufale snaží zpochybnit každou zmínku o vrozené lidské konstituci, že při tom naprosto zapominají na logiku a zdvořilost. Elementární rozdíl mezi slovy – ‚někteří‘ a ‚všichni‘, ‚pravděpodobně‘ a ‚vždycky‘, ‚je‘

a ‚měl by být‘ – jsou dychtivě přehlíženy, aby lidská přirozenost mohla být líčena jako extremistická nauka a čtenáři tak od ní byli odvedeni. Analýza myšlenek je běžně nahrazována politickým očerňováním a osobními útoky. Tato otrava intelektuálního ovzduší způsobuje, že nejsme vybaveni k analýze palčivých problémů týkajících se lidské přirozenosti, zvláště když jsou v důsledku nových vědeckých objevů stále naléhavější.“

Druhým důvodem rozdílnosti je to, že vědci odhalují negativní účinky plánů pokoušejících se realizovat program liberálního pokroku. Uvažte slova Carla Bankstona: „V roce 1976 Alfred McClung Lee, předseda Americké sociologické společnosti, vedl aktivity usilující o vyloučení význačného badatele Jamese S. Colemana ze sdružení, protože Coleman se opovážil vyvodit z výzkumných dat ideologicky nepřijatelný závěr, že tzv. busing a další prostředky násilného rušení rasové segregace na školách vedly k ještě většímu prohloubení segregace, protože z těchto škol začali bělošské děti odcházet. Ke cti Americké sociologické společnosti slouží to, že snahy o jeho vyloučení ztroskotaly, ale až po mnoha útocích na Colemanův cha-

rakter a motivaci.“ Nyní oba tyto důvody zvažte například v souvislosti s globalizací. Pokud je domněnka, že národnostní nebo etnická příslušnost je hluboce zakořeněna v lidské přirozenosti, považována za tabu a obdobně energicky se útočí na jakýkoli pokus charakterizovat kulturní střety a nedostatečnou asimilaci například v Evropě, pak se v této záměrně přehlížené oblasti začnou hromadit zásadní problémy.

K tomu přidejte běžnou praxi ve společenských vědách používat dysfemismy, jako například xenofobie, k popisu univervalistických postojů vůči globalizaci, a vznikne situace, kde je úsilí o nalezení pravdy bráněno ve snaze podpořit program liberálního pokroku a kde se projevuje znepokojující neschopnost poučit se z katastrofálních důsledků komunismu. Je důležité, aby lidé hájili vědu, a to i v případě, že se střetává s programem liberálního pokroku – nebo universalismu, jak jej nazývá Haidt. Avšak jelikož jsou nelevicoví a také umírněně levicoví badatelé ze společenských věd vylučováni, zdá se, že tak bude ochotno činit stále méně a méně lidí. A důsledky mohou být velice vážné.

Uri Harris
quilette.com
Přeložil Pavel Štíčka

Smírná pouť a procesí ke svátku Zvěstování Panny Marie / sobota 23. března 2019 / Brno

Slavnost Zvěstování, slavená 25. března, je dnem, kdy se Panna Maria stává Matkou, protože dostává Syna. Zvěstování Panny Marie lze považovat za oslavu vznešenosti mateřství. V moderní době je však mateřství pošlapáváno vraždami nenarozených dětí v mateřském lůně. Tento zločin je dennodenně páchán před zraky netečné společnosti a za podpory státu, v rozsahu, který nemá v historii obdoby. Proto je svátek Zvěstování Panny Marie tradičně spojován se vzpomínkou na oběti těchto zločinnů a s veřejnými vystoupeními proti těmto zlům. Smírná pouť bude obětována: za zastavení potratů, za obrácení všech, kteří se na potratech podílejí, a za oběti potratů a za matky v pozeňnaném stavu.

- 9:30 Modlitba posvátného růžence
- 10:00 Mše svatá (Missale Romanum 1962) v bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Starém Brně u Panny Marie Svatotomské – palladia města Brna, poté krátká pobožnost ke sv. Ritě
- 11:30 Procesí od baziliky k Mariánskému sloupu na náměstí Svobody
- 12:15 Modlitby u Mariánského sloupu na náměstí Svobody

Pierre-Auguste Pichon: Zvěstování (1859)

Více informací: zvestovani.neposkvrnene.cz

EUROBÁBEL

Kritici Evropské unie rádi přirovnávají pokus o evropskou integraci k marné snaze stavitelů Babylonské věže:

„Byli pak (všichni) lidé jednoho jazyka a téže řeči. Přicházejíce od východu, našli v zemi Sennaar rovinu a usadili se na ní. A řekli si: Pojďme, nadělejme cihel a palme je v ohni. Místo kamene užívali totiž cihel a místo malty asfaltu. Řekli také: Nuže, vystavějme si město s věží a vrch její ať sahá k nebi; proslavme tak své jméno, než se rozptýlíme do všech krajin! Tu sestoupil Hospodin, aby viděl město a věž, kterou stavěli synové Adamovi, a pravil: Hle, jsou jeden národ a všichni mají jeden jazyk; počali pracovat a neupustí od svých záměrů, dokud jich neprovedou. Nuže, sestupme a zmaťme jim tam jazyk, by nerozuměl jeden řeči druhého. A tak rozptýlil je Hospodin s tohoto místa, když přestali stavěti město; poněvadž tam byl jazyk všeho lidstva zmaten, dáno mu bylo jméno Babel. Odtud tedy rozptýlil je Hospodin po všech krajinách.“¹

Zmatení jazyků se na první pohled jeví jako další v řadě Božích trestů za lidskou zpupnost, za snahu vyrovnat se Bohu. Oč jinak však zní stejný úryvek ve světle verše z předcházející kapitoly:

„To jsou synové Semovi podle svých kmenů, jazyků a sídel mezi národy. To jsou rodové Noemovi podle národů a kmenů svých. Od nich se po potopě rozvětvili národové na zemi.“²

Najednou již nemáme před očima Brueghelovo plátno se stovkami upachtěných dělníků, kteří ještě netuší, že budou v příštím okamžiku potrestáni vzájemným neporozuměním. Naopak, zdá se, že Hospodin sestoupil, jen aby napravil pochybení lidí a znovuobnovil původní stav, kdy každý národ hovořil svým jazykem. Tento pohled přesně vystihuje dnešní ekonomickou diskusi o společné evropské měně.

Valná většina ekonomů před eurem varuje, upozorňuje na jeho nebezpečí, na

Hendrick van Cleef: Babylonská věž (16. století)

dopady pro národní hospodářství i jednotlivé lidi. Zastánci evropské integrace naopak v euru vidí velkolepý projekt, jenž údajně dovede rozdělené evropské národy k míru, jednotě a blahobytu. Pokud chceme bez ideologického filtru pochopit, který přístup k evropské měně je správný, musíme nejprve porozumět původu a podstatě peněz.

Úvěry, úvěry

Peníze vznikají jako závazek, jako slib, jako nejuniverzálnější typ směnky vystavené na doručitele. Když zavezu sousedku do nemocnice, vznikne mi pohledávka a jí implicitní závazek, který může být jednou splacen sousedkou samotnou (pohlídá mi děti), její rodinou (zavezu mě do nemocnice, až budu já potřebovat), nebo někým jiným (slovy jedné z Janáčkových Ukvalských písní: „Pan Boh vám zaplať, ma mamičko stara, co stě mě chovali, dyž sem byla mala“). Dnešní tzv. fiatní peníze přitom zakládají slib nejen na budoucí směnu existujícího zboží a služeb, ale také na budoucí směnu zboží a služeb ještě neexistujících.

Banka, která poskytuje hypoteční úvěr na stavbu rodinného domu, nepůjčuje již existující dům, existující cihly nebo asfalt. Svým úvěrem se za mě pouze zaručuje všem dělníkům, stavbyvedoucím či architektům, kteří pro mě na mém budoucím domě budou pracovat, že jim jsem a budu schopen jejich práci oplatit.

Směnku, tedy peníze svého druhu, může vydávat každý. Ne každá směnka je však stejně věrohodná, proto se věřitelé vždy zajímali o její pravost a krytí. Náklady spojené s ověřováním pravosti velkého množství smének výrazně snížila jejich standardizace – a standardními směnkami jsou právě peníze. Historicky vydávala vlastní peníze jednotlivá města (např. brněnská, znojenská či jihlavská městská ražba), církevní instituce (roli oběživa na našem území plnily mince olomouckých biskupů) či místní vládcí (známý tolar razili Šlikové, ražební právo měli též Rožmberkové, Schwarzenbergové či Albrecht z Valdštejna). Se vznikem národního státu však docházelo ke sjednocování rozdrobených měn do měn společných jednotlivým národům.

1 Gen 11, 1–9, překlad Jan Hejčl 1930

2 Gen 10, 31–32

Foto: webandí / Pixabay

Valná většina ekonomů před eurem varuje, upozorňuje na jeho nebezpečí, na dopady pro národní hospodářství i jednotlivé lidi. Zastánci evropské integrace naopak v euru vidí velkolepý projekt.

Zakladatel tzv. rakouské ekonomické školy, rektor Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze, Friedrich von Wieser proto připodobňoval peníze k jazyku: „Peníze jsou jako řeč; jsou prostředkem vztahů. Ten, kdo by chtěl jednat s ostatními, musí hovořit jejich jazykem, jakkoli neracionální se mu může zdát.“³

Již v 19. století se ovšem objevovaly pokusy o vytvoření umělých mezinárodních jazyků doprovázené vznikem mezinárodních měnových systémů: „Kdo třeba jenom tyto řádky přečetl, nabyl zajisté přesvědčení, že se část evropské inteligence zase baví – hračkou, snad důmyslně sestrojenou a hladce upravenou, ale přece jenom hračkou.“ Takto nelitostně referoval v roce 1903 fejetonista *Národních listů* o tehdy zcela novém umělém jazyku: esperantu. Právě takzvané „mezinárodní pomocné jazyky“ mají se společnou evropskou měnou mnoho společného. Jejich cílem bylo usnadnit komunikaci mezi lidmi různých národů, tedy snižovat

transakční náklady. Umělým mezinárodním jazykům stejně jako měnovým uniím dominovaly dvě silné evropské oblasti: esperanto bylo založeno na jazycích románských, starší Volapük vycházel především z němčiny. Kromě mezinárodních *pomocných jazyků* však vždy existovaly také mezinárodní jazyky *přirozené*: řečtina v době Kristově, latina ve středověku nebo angličtina v novověku.

Euro jako politický projekt

Stejně cíle, stejné argumenty a stejné chyby jako v případě vytvoření jednoho společného umělého jazyka se opakují stále znovu i v diskusi o jednotné společné měně. Právě v 19. století vznikla Latinská měnová unie, Skandinávská měnová unie a Německo-rakouská měnová unie, tři oblasti, jejichž členové vydávali vlastní měny, kterými bylo možné platit na celém území příslušné měnové integrace. Vrátime-li se k paralele s jazykem, fungovaly podobně jako někdejší bilingvální Československo. Čeština a slovenština, jakkoli různé, byly vzájemně srozumitelné, takže nebylo nutné vytvářet nový, umělý jazyk.

Na rozdíl od měnových unií 19. století vzniklo před dvaceti lety euro jako projekt výlučně politický, nikoli hospodářský. Pokud má společná měna dobře fungovat, musí všichni lidé v měnové unii uznávat stejné hodnoty, musí – v naší paralele s jazykem – hovořit stejnou řečí. Klíčovou hodnotou, na které se musí fungující unie shodovat, je postoj k dávání slibů a k držení slova. Schopnost držet slovo lze měřit jen obtížně, můžeme si však vypomoci zástupnými ukazateli: dochvilností a splácením dluhů. Slovo jistě nedrží ten, kdo nesplácí své dluhy, ani ten, kdo není schopen chodit včas. V Německu je nepřípustné přijít na schůzku o deset minut později, oproti tomu v Řecku je půlhodinové zpoždění takřka součástí bontonu. Téměř polovina všech dluhů, které drží řecké banky, nebyla splacena včas, oproti tomu v Německu tvoří pochybné úvěry jen 1,5 %.

Co to má společného s eurem? Německý slib (peníze) se od slibu řeckého liší právě tak, jako se liší německá a řecká kultura. Dokud Němec platil markou a Řek drachmou, odrážely se různé hodnoty jednotlivých národů v odlišných kurzech jejich měn. Pokus o vystavění evropské babylonské věže však vedl ke zmatení jazyků: nikdo najednou nevěděl, zda přijaté euro ztělesňuje „německou přesnost“ nebo spíše „řeckou radost ze života“. Pokud se občané jednotlivých evropských států liší v tisícířem detailu, pak ani ono pestré zmatení měn není trestem, nýbrž naopak nejrozumnější a nejlepší cestou k fungujícímu hospodářství. Naopak jednotná měna je cestou od babylonské věže k babylonskému zajetí.

Ostatně ani ono *Ut omnes unum sint*⁴ po nás nevyžaduje tupou, uniformní jednotu zglajchšaltovaných mas, nýbrž usilování o jediný nejvyšší cíl – na základě svobodné vůle a osobní odpovědnosti každého z nás.

Hana Lipovská

Ing. Hana Lipovská,
ekonomka, vyučuje
na katedře ekonomie
Masarykovy
univerzity

3 Wieser, Resumption of Specie Payments in Austro-Hungary, 1893

4 Jan 17, 21

PŘEOPEROVANÝ MOST VERSUS PŘIROZENÁ EWA FARNA

„Je to poprvé, kdy se na veřejnosti naše problematika prezentuje v takovém rozsahu. Jsme rádi, že se naše transtéma otevřelo a že postava Dáši je sympatická a morálně převyšuje ostatní. Ona je ‚messengerem‘ toho, co řešíme. Je ale pořád trochu karikaturou a je tam i několik stereotypů, třeba že zvedá sukni, aby ukázala, že už není chlap. Uráží nás připomínat nám naše vlastnosti před operací,“ řekl *Idnes.TV* Viktor Heumann z organizace transsexuálů *Trans*parent*.

Řeč totiž byla o seriálu *Most!*, protože je to první český seriál s transsexuálem v jedné z hlavních rolí. Seriál do kladného světla staví periférii nejen sexuální, ale i geografickou, sociální, a národnostní (Romové). Na totální periférii se ale octl hlavně dosud nevídanou měrou sprostoty. Ta ale prochází v zájmu „vyššího cíle“, kterým zřejmě má být otvírání „tabu“ a polidštvování menšin.

V panoptiku postav má zástupce i naše x-procentní katolická menšina. Po jalovém pámbíčkáři z Troškových filmů tu pro změnu karikaturu kněze představuje bledý alkoholický přízrak. Největší záhadou seriálu je, proč se k této frašce propůjčila veřejnoprávní televize, či přesněji – slovy Maxe Kašparů – „kanál“.

Most nikdy!

Koncem února uplynulo 69 let od smrti skutečného faráře na periférii dějin, Josefa Toufara. „Kolik už tihle venkovští faráři ve zpovědnících zachránili manželství!“ nechal se kdysi slyšet jeho dvorní životopisec Miloš Doležal, když si posteskl, jak málo se vesnickým kněžím věnuje pozornosti. Pozitivní je, že z Toufarovy Číhošti se pomalu stává nové poutní místo.

Záchranu manželství si za cíl vytkl

Foto: alicebc0 / Pixabay

i Národní týden manželství. Letos nabídl kurz Manželské večery, osm témat formou osmi setkání s atmosférou rande – tedy i se svíčkami, květinami i jídlem, diskusi v párech i domácím úkolem. Hlavní heslo: Investice do vztahu se vyplátí.

Byla doba masopustů. Proto k tématu NTM nechme promluvit i server *Tisíckráte.cz*, který se ve vymyšlených textech o církvi vyznačuje vytříbeným humorem. Takže v článku „Národní týden manželství zaštití nakonec Václav Klaus mladší. Má více zkušeností“ si mluví NTM Jiří Unger na Klausovi ml. cení toho, že na rozdíl od původní záštity, senátora Hilšera, „toho má za sebou v manželství mnohem více, co do délky i do počtu“.

Klaus jr. prý slíbil i přednášky na téma, jak si v manželství udržet svobodu slova. „Do vztahu muže a ženy se po delší době vkrádá cenzura. Muž se neodvažuje

své ženě říci své pocity a žena s mužem kvůli přehnané korektnosti hovoří v šifrách a doufá, že to muž pochopí. Nejvyšší čas s tím skoncovat,“ uvádí Klaus mladší (tedy aspoň virtuálně, pro *Tisíckráte.cz*).

Začali jsme *Českou televizi*, skončíme skutečným bulvárem. Portál *Expres.cz* chválí 25letou zpěvačku Ewu Farnou za to, že se brzo vdala a jak se připravuje na mateřství. „Naznačuje, jak je jako žena připravená mít dítě. Je zodpovědná, pracovitá, nebojí se práce v domácnosti a umí si nastolit řád, což je pro miminko nejdůležitější. ‚Miluji večery, kdy stihnu splnit to, co jsem si ráno slíbila. Uklízeno, navařeno, vybaleno, vypráno, maily odeslaný,‘ pochlubila se na *Instagramu*. To je obrovská známka toho, že je zralá být maminkou,“ vyvozuje *Expres.cz*. Vida: skutečný bulvár někdy vyhmátne podstatnější věc než veřejnoprávní kanál. (hm)

MONITOR – publicistický čtrnáctideník. ISSN 1214-8458. MK ČR E 15474.

Šéfredaktor: Zdeňka Rybová. Redakční rada: PhDr. Roman Čardal, Ph.D., Prof. JUDr. Ignác A. Hrdina, DrSc., O.Praem., Mgr. Andrej Kutarňa, Mgr. Radim Ucháč. Teologický poradce: Mons. ThDr. RNDr. Ladislav Hučko, CSc. Sazba: Veronika Ucháčová.

Vydavatel: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha, e-mail: redakce@rcmonitor.cz, http://rcmonitor.cz, číslo účtu: 2400089111/2010

Vychází s církevním schválením Arcibiskupství pražského čj.: arc/419/10 ze dne 10. 9. 2010. Nevyžádané příspěvky a materiály se nevracejí.